

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς ἴδεως οὐ μυστικόν θεωρεῖμεν αὐτὸν πρὸς τὸν τεόπορον, καὶ οὐ τὰς αὐτιλαμβανέται οὐδὲ μῆτες.

Ως δέ **μαρὸς τὸν ἔσπον**, καθ' ὃν αὐτιλαμβαίνονται
λόπο τὸν νύχν τὰ εἰδήματα, καὶ αἱ αὐτιλήψεις, καὶ δῆ
καὶ αἱ σύνοιαι οἷς ἴδεαι, πρυτορχην νὰ εἶναι σαφεῖς, ή
ἀσαφεῖς, καὶ δάκενειμέναι, ή συγκεχυμέναι.

A P O P O N A'.

Περὶ τῆς σαφῶς ἐσαφῶς.

Tὰ αἰδίματα καὶ αἱ αὐτίλιψεις, καὶ ἐπομένως αἱ
cύνοιαι καὶ οἵδεαι εἴκαι σαφῆ, ὅπόταν οὐ φυχὴ οὐ μπο-
ρῇ νὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸν ἑαυτόν της οὐδὲ ἔκεινο, ὅπῃ
αὐταὶ εἴναι, οὐ ἔκεινο, ὅπῃ θεᾶσαιντες, καὶ οὐδὲ τὸ εἰ-
δος, εἰς τὸ οποῖον υπάγονται· καὶ ἀσαφῆ, ὅπόταν
δεὶ οὐ μπορῇ νὰ δώσῃ αὐτὸν τὸν λόγον. Αὐτίσως αἱ
αἰδίμηνος μίαν ὄσμιν, γνωεῖται οὖτι αὐτὴ εἴναι ὄσ-
μη κέδρη, οὐ ρόδη, τὸ αἰδίμηνα μα, καὶ οὐ ἀπ' αὐτῇ
περοερχομένη cύνοια Θέλεντες εἴναι σαφεῖς. Αὐτὸν οὐχί ε-
ναπτίας αἰδίματα μίαν ὄσμιν, τινὲς οποίαν δεὶ
οὐ μπορῶ νὰ τινὲς γνωρίσω τίνος περάγματος εἴναι, τὸ
αἰδίμηνα, καὶ οὐ ἀπ' αὐτῇ cύνοια Θέλεντες εἴναι ἀσαφῆ.
Ασαφῆ Θέλει εἴναι ὡσαύπως οὐ αὐτίλιψις καὶ οὐ οἵδεα
cύδες αὐτίκειμένα, ὅπῃ βλέπω δπὸ cύα τόσον οὐδένη-
μα, ὅπῃ δεὶ οὐ μπορῶ νὰ γνωρίσω αὐτοὺς πύργος,
οὐ δεῦδρον, οὐ ἄλλο τί· καὶ σαφῆς γίνεται αὐτὴ οὐ αὐ-
τίλιψις καὶ οὐ οἵδεα οπόταν πλησιάζωνταις εἰς τὸ αὐτί-
κειμένον, οὐ μπορέσω νὰ τὸ γνωρίσω τὶ περάγμα εἴναι.

Ε"πειταὶ λοιπὸν ἐκ τότων νὰ μὴν ἔχῃ λόγον δόπο-
γεωνται ὁ Λέββας Κονδυλλιάκ, ὁ ὄποιος θέλει νὰ ση-
κάσῃ τελείως τὸν δῆστολον τῷ ίδεῶν εἰς σαφεῖς καὶ
ἀσαφεῖς, λέγωντας (Δοκιμ. Θερὶ τῆς ἀρχῆς τῷ
αὐτρωπίνων γνώσεων), πῶς ὅταν λέγωμέν τούτος,
ὅτι ἔχει ἀσαφῇ ίδέαν σὺντονός περάγματος, περέπει
τοῦτοντότερον νὰ λέγωμέν τούτο διὸ ἔχει τελείως ίδέαν
ἔκεινος τὸ περάγματος· ἐπειδὴ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ πο-
λὺ ψευδογραφορετικὸν τὸ νὰ μὴν ἔχῃ τελείως ίδέαν τινὸς
αὐτικειμήνα, καὶ τὸ νὰ ἔχῃ μίαν ίδέαν, τὸν ὄποιαν
νὰ μὴν οὐκτορῇ νὰ τὸν ὄρεσῃ.

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Περὶ τῷ διακεκριμέων ἐς συγκεχυμέων.

Διακεκριμέων οἱ λογικούμενοι τὰς ι-
δέας, ὅπόταν γνωείζωνται καὶ οὐκτορεῖν νὰ δειχθῶν οἱ
χαρακτῆρες, ή τὰ σημεῖα, ὅπερ τὰς δῆστολλες δόπο-
λλας, καὶ συγκεχυμέων, ὅπόταν αὐτοὶ οἱ χαρακτῆ-
ρες καὶ τὰ σημεῖα διὸ γνωείζωνται, μήτε οὐκτορεῖν
νὰ δειχθῶν. Ε"πειταὶ λοιπὸν κατ' αὐτὰς (ὅπερ δίδει
τῶν τὸν ὄρεσμόν), ὅπερ μόνον αἱ σωθεῖται ίδέαες
νὰ εἶναι διακεκριμέων, αἱ δὲ ἀπλαῖς νὰ εἶναι φύσει
συγκεχυμέων, ὡς αὐτὸς ὅπερ διὸ οὐκτορεῖμεν νὰ εἰπεῖ-
μενος εἰς τί σωισαντας ή διαφορὰ τῆς μιᾶς δόπο τὸν
ἄλλων· διὸ τὸ ποῖος οὐθελεῖ οὐκτορέσῃ νὰ εἰπῇ εἰς
τὸ διαφέρει τὸ ἔρυθρὸν γεῶμα δόπο τὸ ὠχρόν;

Μοὶ φαίνεται ὅμως πολλὰ ἀκυρος η ὄνομασία τῷ
συγκεχυμέων εἰς τὰς ἀπλαῖς ιδέας· ἐπειδὴ ὅπερ διὸ
εἶναι πολλαπλότης περάγματον, ἐκεῖ διὸ οὐκτορεῖ νὰ
εἶναι σύγχυσις, καὶ η πολλαπλότης βέβαια εἰς τὰς
ἀπλαῖς ιδέας διὸ δέείσκεται.

Ἐγὼ λοιπὸν γομίζω ὅτι περέπει νὰ εἰπῶν τὸ
ταυτίον, διλαδὴ ὅτι η σύγχυσις μόνον εἰς τὰς σω-

Θέτες αἵνηει· οὐδὲ δύσκολος οὐ μπορεῖ νὰ εἰπώνται θητίσις καὶ εἰς τὰς σωθέτες, καὶ εἰς τὰς ἀπλάς. Τωόντι τότε λέγοντας δίω πράγματα δύσκολεμά, οὐταν τὸ εἴδα δοῦ εἶναι τὸ ἄλλο· καὶ αὐτὸς εὐω λέβω εἰς τὸν αὐτὸν παρὸν τὴν ιδέαν δύω χωριάτων τῷ ἐρυθρῷ, φέρε, καὶ τῷ ὠχρῷ, καὶ δύσκολεν καλὰ ποιον εἶναι τὸ εἴδα καὶ ποιον τὸ ἄλλο, διότι ποιαν αἰτίαν νὰ μήν μπορῶ νὰ εἰπω οὐτι εἶχω δύσκολεμάς ιδέας τότων τῷ δύω χωριάτων, αὐγαλὰ καὶ νὰ μήν μπορῶ νὰ δείξω εἰς ἄλλες τὰς χαρακτῆρας, καθ' ὃς δύσκολες τὸ εἴδα δοῦ τὸ ἄλλο, διότι λόγος μηδὲν οὐτας τὰς γιωεῖς ρέας καὶ δύσκολεμάς.

Ἐντα προσφύέτερον. δευτερὸν τῷ δύσκολεμάων καὶ συγκεχυμάων ιδεῶν φαίνεται νὰ εἶδωνται οἱ Λάκιοι εἰς τὸ πέδιον νοὸς Δοκίμιον τῷ (Βιβλ. Β'. Κεφ. Θ')., ὁ ὅποιος δύσκολεμάων ιδέαν ὄνομάζει ἐκείνου, εἰς τὴν ὅποιαν ὄραται, οὐτοῦ αἰδαίεται καθαρὸς μία δύσκολα, ὅπερ τὴν δύσκολεμάντο κάθε ἄλλου· καὶ συγκεχυμένους ἐκείνου, οὐτοῖα δοῦ οὐ μπορεῖ νὰ δύσκολεται απὸ ἄλλου.

Καὶ καὶ ταύτων τὴν χαράδρεσιν προσδέται μῆτι λόγος (οἱ ἕδιοις αὐτόθι), οὗτοι τὰ ὄνόματα κατ' ὄξοχον εἰναι ἐκεῖνα, ὅπερ συντελεῖν εἰς τὸ νὰ κάμνει τὰς ιδέας συγκεχυμάς. Επειδὴ κάθε ιδέα, κάντας καθ' εαυτὴν ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι, καὶ ἐπειδής δύσκολεμάντο κάθε ἄλλου, δοῦ οὐ μπορεῖ νὰ γένη συγκεχυμένη δι' ἄλλο, πᾶν δι' οὗτοι τὸ ὄνομα, ὅπερ προσάπτει εἰς αὐτὴν, οὐ μπορεῖ νὰ ἐφαρμόζῃ ὄμοιώς καὶ εἰς κάθε ἄλλου.

Καὶ ἐπεῦθεν συνάγει σοφώτατα οὗτοι μόνον αἱ σωθέτεις ιδέαι οὐ μπορεῖν νὰ γένησι συγκεχυμάκι· τὸ οὐποῖον συμβαίνει.

A'. Οπόταν συντίθεσται δότο μικρότερον τῷ δέοντος αὔριθμὸν ἀπλατέρων ιδεῶν, καὶ τόπων συγκροτήσων ὥσαύτως καὶ ἄλλας ιδέας. Οὕτως οὐδὲν τῆς λεοπαρδάλεως εἶναι συγκεχυμένη, οπόταν δοῦ ^{ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ} ἄλλο,

ἄλλο, εἰ μὴ μόνον ὅτι εἶναι ζῶον μάλιστὸν, ποικίλον (παρθαλόν). τὸ ὅποιον τότο ἀρμόζει ὄμοιως καὶ εἰς τὴν Τίγειν, καὶ εἰς τὸν Παύθηρα, καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ ζῶα.

Β'. Οὐ πόταν ὁ ἀσυθμὸς τῷδε ἀπλατέρων ἴδεων, ὅπερ ὡς λέχονται εἰς κάθε σωθετον, δοὺ εἶναι μόνιμος, καὶ οἰκιώς διεισμένος. Διὰ τάτου μάλιστα τὸν αἰτίαν αἱ σύνοιαι τῷ θεικῷ ὄντων εἶναι αἱ ὡς:ασότεραι συγκεχυμέναι· καὶ τῷδέντι βλέπομεν συχνότατα νὰ ἐκλαμβανούται συγκεχυμένως ηἱ αὔδεια καὶ ηἱ θρασύτης, ηἱ ἐλεύθερότης καὶ ηἱ αἰσωτία, ηἱ οἰκονομία καὶ ηἱ φασιδωλία, ηἱ ἀλιθής καὶ ηἱ φύσης τιμὴ, καὶ τὰ παραπλήσια· καὶ μήτε εἶναι τινάς, ὅπερ νὰ μείω δίρεθη εἰς ἀμιχανία, ὅπόταν ἔθελον αὐταγκαδῆ νὰ σείσῃ καθαρῶς ὅλας τὰς ἀφύριμένας ὄρες, ὅπερ μεταχειρίζεται, τότε εἴσι νὰ στρέψῃ δυσκεκεμένως ὅλας τὰς σύνοιας καὶ ιδέας, ὅπερ τελείλαμβάνει τόσο κάτω εἰς αὐτάς τὰς ὄρες· περᾶγμα, τὸ ὅποιον ἔφερε περὶ τὸ κάμηλον καθ' αὐτάς, ὅπερ ἀγαπᾷ νὰ λαμβάνῃ ιδέας ὄρεας καὶ ἀκειβεῖς, καθὼς θέλομεν εἰπῆ εἰς ἄλλο μέρος.

Ως τόσον φέρεται νὰ σημειώσωμεν εἴς αὐτὸν περᾶγμα, τὸ ὅποιον τὸ ὡδοτηρεῖ ὁ ίδιος Λώκιος· ὅπερ είναι, ὅτι αἱ σωθετοι ιδέαι μας ἡμπορῶν νὰ εἶναι αἴποτε εἴς αὐτοὺς μέρος σαφεῖς καὶ δυσκεκεμέναι, καὶ δόποτε αὖλο αἰσαφεῖς καὶ συγκεχυμέναι, ηἱ νὰ εἰπῶ καλλίτερα· πολλῶν πραγμάτων ἡμπορῶμεν νὰ λάβωμεν σαφῆ καὶ δυσκεκεμένων τὴν σύνοιαν, ὅχι ὅμως καὶ τὸν ιδέαν. Ή σύνοια φέρειται, εἴδος χιλιοπλόρες ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἀκειβέστατα δυσκεκεμένη δόποτε τὴν σύνοιαν εἴδος αὖλες χήματος, ὅπερ ἔχει σύνεσιστας σύνσυντος σύγεα πλούτρας, εἰς ἕπον δηὖτε νὰ ἡμπορῇ τινάς νὰ δείξῃ ἕως ὅλας τὰς ιδιότητας, ὅπερ αὐτήν εἰς τὸ εἴα καὶ εἰς τὸ ἄλλο χήμα. Αὐτίσως ὅμως τεθύνει μετροδότη μας αὐτά τὰ δύο χήματα, δοὺ θέλομεν ημπορέσται νὰ δυσκεκείγωμεν τὸ εἴα δόποτε ἄλλο· καὶ πολλῶν

58 Τμῆμ. Β'. Ιδέαις ἐν Εὐρυοιαι.

λῶ, μᾶλλον νὰ λάβωμεν δηκονειμόνας ιδέας αὐτῷ,
όπόταν οὐδέλαμψη νὰ τὰ φανταδῶμψη. Τὸ ίδιον ἀκο-
λυθεῖ καὶ εἰς τὰς αειθμάς, οπόταν υπερβαίνειν εἴς
κάποιον ὄρον. Τελῶ, πεισάρων, ή πεύτε μονάδων
θέλω λάβῃ ιδέαιν δηκονειμόνειν, ὅχι ὅμως καὶ εἴκοσιν,
ή τετάκοντα, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἑκατὸν, ή χιλίων,
μὲν ὅλον ὅπερ καὶ τόπων τοῦ αειθμῶν ἔχω δηκονειμέ-
νας ἀνοίας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΡΗΣΚΕΙΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῆς ἴδεως ἐψημοιῶν θεωρήματων ὡς
πρὸς τὰ αὐτικά μα, εἰς ἃ αὐταφέρονται.

Αἱ ιδέαι καὶ σύνοιαι θεωρήματα ὡς πρὸς τὰ αὐτικά μα, εἰς τὰ ὅποια αὐταφέρονται, οὐπορθν γὰς εἴναι αἱ πλίρεις, ηὔλειπτεῖς. β'. ὀλοχερεῖς, καὶ μὴ ὀλοχερεῖς. γ'. φραγματικαὶ, ηὔχειματα. δ'. αὐτοθεῖς, ηὔθεδεῖς.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Περὶ πλίρωμ, ἐλειπῶμ.

Πλίρεις εἶναι καὶ λέγονται αἱ ιδέαι καὶ σύνοιαι, ὅπόταν παριστῶσιν ὀλόκληρα τὰ ἀρχέτυπα, τὰτ' εἴσι τὰ χωρικά μα, εἰς τὰ ὅποια αὐταφέρονται· καὶ ἐλειπτεῖς, ὅπόταν παριστῶσιν εἴναι, ηὔτινα μόνον μέρη αὐτῶν.

Πλίρεις λοιπὸν κατὰ τὰτο ιδέαι καὶ σύνοιαι εἶναι ἐκ φύσεως Α'. Οὐλαι αἱ ἀπλαῖ, ἐπειδὴ ἀνταὶ δὲ οὐπορθν γὰς παρασήσγν εἴναι, ηὔτινα μόνον μέρη τὰ μὴ ἔχοντος μέρη.

Β'. Αἱ συνθέτεις σύνοιαι τῷτο ιδικῶν δύτων, ἐπειδὴ αὐταὶ, λέγει ὁ Λώκιος (Βιβλ. Β'. Κεφ. ΛΛ')., μετὸν γὰς μὲν αὐταφέρονται εἰς κάνονα ἀρχέτυπου, ὅπερ γὰς υφίσταται εἰς τῶν φύσιν ἐκτὸς ήμῶν, καὶ μὲ τὸ γὰς μὲν ἔχειν ἄλλο ἀρχέτυπον, οὐδὲ τῶν θέλησιν ἔχειν, ὅπερ τὰς χηματίζει, εἶραι δῆτα τὰτο πλίρεις καθ' εαυταὶς, καὶ δὲ οὐπορθν γὰς γύγν ελειπτεῖς, οὐδὲ εἰς μίαν μόνην περίσσασιν, ὅπόταν διλογότι ηθελαν διῆχυεῖσθαι τοις οἷς πούτων δημιουργοὶ ὅτι συνέρχονται ακειβῶς μὲ ἔχεινας, ὅπερ ἄλλοι ὄνομάζειν μὲ τὰ αἱ τὰ ὄγόματα. Εγὼ (λέγει ὁ ίδιος) συνάπτω τὰς

60 Τμῆμ. Β'. Ιδέαι ή Ε' μηδοιαί.

τέσσερας ἀκολυθας ιδέας. 1. Βλέπω σῦνα αὐθρωπον,
όπως εἴναι εἰς μεγάλον κίνδυνον. 2. ὁ φόβος δού τὸν
συγχίζει, μήτε τὸν παράττει καθόλε. 3. ζεῖται
τὸν ἔροπον τῆς σωτείας του. 4. τὸν σύζακολυθεῖ μὲ
θάρσος καὶ ταθερότητα, χωρὶς νὰ φοβηθῇ τὰς γένες
κινδυνάς, οπῶς φροσύταται εἰς τὸν κόποντα. Τέτο τὸ
αὐθροισμα, εἴτε γνώμη εἰκασίαν πεπάραν σωθετον σύ-
νοιαν, τὴν διοράλων αὐδείαν. Αὐτὸς ως περδός εἶμεν εἴναι
πλήρις. Ενας ἄλλος κάμνει σῦνα σωθεμα δινοιῶν διά-
φορον διό τὸ ἐδικόν μν, εἰς τὸ ὅποιον φροσάπτει τὸ
ιδιογόνομα τῆς αὐδείας, οὐ σύνοιάτας ως περδός αὐτὸν,
οὐ σόσῳ τῶν αὐτοφέρει μόνον εἰς τὸ ἐδικόντα σωθε-
μα, εἴναι πλήρις. αὐτὸς διόμως θελήσῃ νὰ τιλί αὐτο-
φέρῃ εἰς τὸ ἐδικόν μν σωθεμα ως εἰς αρχέτυπόντις,
θέλει γένη ἐλειπτίς. Αὐτὸς λέγει ὁ Λώκιος.

Ἐγὼ διόμως γομίζω στι, ἐπειδὴ πολλοὶ διό τὰς
ἀφηρημένας ὅρας ἀγέλθησαν ἀπαξ διό τὰς Φιλοσόφας,
καὶ φροσδιωρέλθησαν αἱ ἀπλαῖ σύνοια, οπῶς φύλεχον-
ται ψάθι κάτω εἰς αὐτὰς τὰς ὅρας, διό τέτο ὅποιος
λέγωντας ἀρέτην, η κακίαν, ἀλήθειαν, η φεῦδος,
τέχνην, η δηπισήμην, δοὺ μήθελε φύλαρψη ψάθι κάτω
εἰς αὐτὰ τὰ ὄνοματα ὅλας τὰς ιδέας καὶ σύνοιας, ο-
πῶς φροσδιωρέματα οὖν εἰς αὐτὰς οἱ Φιλόσοφοι, αὐτὸς
μὲ δίκαιον λόγον θέλει λεχθῆ ὅτι ἔχει ἐλειπεῖς ι-
δέας τῷ εἰρημένῳ.

Γ'. Αἱ σωθετοι ιδέαι τῷ ψώσασεων καθ' εαυτάς
εἴναι ὅλαι ελλειπεῖς, ἐπειδὴ μὲ τὸ νὰ εἴναι εἰς ίματς
ἄγνωσος η ἐσωτερικήτων γσία, ἐπεταν νὰ μᾶς εἴναι
ἄγνωσοι καὶ πολλαὶ ποιότητές των. Μόλον τέτο ίμπορεῖ
νὰ εἰπῃ ὅτι ἔχει πλήρη ιδέαν τὸ χυστό, διόποιος γνω-
εῖται συτελῶς ὅλας τὰς ποιότητας τὰς αἰακαλιφθεί-
σας εἰς αὐτὸ τὸ μέταλλον ἔχει ταῦτε, αὐτοφέρωντας
τιλί ιδέαν εἰς τὴν συμπλοκήν αὐτῷ τῷ γνωστῷ ποιό-
τητων ως περδός αρχέτυπόν της, καὶ τανατίον ἔχει ι-
δέαν ελλειπτή τὸ χυστό ἐκεῖνος, οπῶς δοὺ γνωεῖται α-
κειβάς ὅλας αὐτὰς τὰς ἔγρωσμένας ποιότητας.

ΑΡΘΡΟΝ Β'.

Περὶ ὅλοχερῶν, οὐ μὴ ὅλοχερῶν. (ι)

Αἱ ιδέαι καὶ σύνοικοι εἶναι ὅλοχερεῖς ὅπότας γνω-
εῖσθαι ὅχι μόνον οἱ οἰ χαρακτῆρες, ὅπερ τὰς δι-
σέλλες, αλλὰ καὶ αἱ ἴδιότητες ἀκόμη τέτοιοι τῷ χαρα-
κτήρῳ· καὶ μὴ ὅλοχερεῖς, ὅπότας αἱ ἴδιότητες τῷ χα-
ρακτήρῳ δοῦναι γνωθεῖσται. Οὕτου ἔπειται μία ιδέα,
ἡ μία σύνοικος νὰ εἴναι σαφής, θανατεμένη, καὶ πλήρης,
καὶ μὲν ὅλον τῷτο νὰ μὲν εἴναι ὅλοχερής.

Η ιδέα φέρειν σύνοικος τεγμάντης θέλει εἴναι σα-
φής, θανατεμένη, καὶ πλήρης, ὅπότας μοὶ παρασάνη
σὺν χῆμα μὲν τρεῖς γωνίας, καὶ τρεῖς πλάνρας· ἔπει-
τον αὖτε διτὸς αὐτὰς δοῦναι απαιτεῖται εἰς τῷ πλήριον
ιδέαν ἐνὸς τεγμάντης· αλλὰ δῆλον νὰ εἴναι ὅλοχερής, φρέ-
πει νὰ ξεδύρω περὸς τέτοιας καὶ τὰς ἴδιότητας ὅλας τῷ
γωνιῶν καὶ τῷ πλάνρᾳ τα.

Τῶν γάρ των μηδὲ ἔχωντας ιδέαν πλήρη, πολὺ λεί-
πομενοὶ διτὸς τὸ νὰ θεωρίσωμεν ὅλοχερῆς. Μέντον τῷ
ποτε Φυσικοὶ, γάρ διτὸς αὐτὰς μάλιστα οἱ Χιρικοὶ εἰς
τῷ περογύρων τέλος σύμερον καταγίνονται, εἰς τὸ
νὰ παχίζειν διλογότι δῆλον νὰ αἰακαλύπτειν εἰς τὰ σώ-
ματα ὅχι μόνον ποιότητες, ὅσον εἴναι διωατὸν θεωρί-
στορέας, αλλὰ ἀκόμη καὶ τὰς αἰτίας, διπὸς τὰς ὄποιας
περοέρχονται, καὶ τὰς αἰαφορὰς, ὅπερ ἔχει περὸς αλλί-
λας, δῆλον νὰ λαμβάνειν ὅσον εἴναι διωατὸν ὀλιγώτερον
εἰλειπεῖς, καὶ ὅλοχερεστέρας ιδέας.

Τὸν

(ι) Ταὶς ὅλοχερῆς καὶ μὴ ὅλοχερεῖς ιδέαις καὶ ἀντοίας ὁ Μετα-
φραστὸς τῆς Λογικῆς τῆς Βαῦματέρων, τὰς ὄνομάζει θεωρειβωμένας
καὶ μὴ θεωρειβωμένας. Εὔγων ὅμως ἱκολάζει τὸν σεφώτατον καὶ τὸ
Εὐθύμιον, ὅστις τέλος λατινικὴ λέξιν adaequata, τὴν ὄπεισι με-
ταχειέται καὶ ὁ ἐδικός μας Συγχρεαφός, τέλος μεταφέρει εἰς τέλος
ἰλλιτικὴν ὅλοχερῆ.

Τὸν ἴδιον ἔόπορ καὶ οἱ Μεταφυσικοὶ, οἱ Ηὔθικοι, οἱ Πολιτικοὶ, καὶ λοιποὶ, αὐτοῦζεν δὲ τῆς ὁρθῆς αἰσλύσεως, νὰ προσδιορίζεν πάντοτε ἀκειβέσερον εἰς τὰ ήδηκα ὄντα, τὰς ιδέας καὶ σύνοιας, δικοῦ πρέπει νὰ προλαμβάνεν τόσον κατώτερον εἰς κάθε ὄνομα, δέ τοι νὰ γίνωνται αἱ σύνοιαι τὰς πάντοτε πληρέστεραι, καὶ νὰ ανακαλύπτεται ἀκόμη καὶ τὰς χαρακτῆρας καὶ τὰς αἰαφορὰς τοῦ μερικωτέρων ιδεῶν καὶ σύνοιῶν, διποὺ τὰς ὅποιας σύγκειται, δέ τοι νὰ γίνεται καὶ διόρθεται.

ΑΡΘΡΟΝ Γ'.

Περὶ πραγματικῶν ἐν χειραισμῷ.

Αἱ ιδέαι καὶ ἔννοιαι εἶναι πραγματικαὶ ὅταν συμφωγὴν μὲ τὴν αὐτότητα, ὅπως εἴπεῖν, τοῦ πραγμάτου· καὶ χειραισμαὶ ὅταν συντιόνωνται εἰς αὐτήν.

Ο'θεν Α'. Λί απλαῖ ιδέαι καὶ σύνοιαι εἶναι ὅλα πραγματικαὶ· ἐπειδὴ πραγματικῶς ὅλαι εἶναι σύμφωνοι μὲ τὰ αἰδήματα καὶ τὰς αντιλήψεις, διποὺ τὰς ὅποιας γνωνται. Λέγω αἰδήματα καὶ αντιλήψεις, καὶ ὅχι μὲ τὰς ποιότητας τοῦ αντικειμένων, ἐπειδὴ ιδούμενοι (Τμῆμ. Α'. Κεφ. Α'. Α'ρθ. Α'. σελ. 16.) ὅτι οἱ χυμοί, αἱ ὄσμαι, οἱ ἥχοι, τὰ χώματα, κτλ. δεν ἔχουν καρμίαν ὁμοιότητα μὲ τὰς ποιότητας τοῦ αντικειμένων· καὶ αἵστιοι αὐτοφέροντο φορὸς αὐτὰς ὡς φορὸς αρχέτυπά τις, οὐδελαν ύδρυ μάλιστα χειραισμαὶ. Αναφερόμεναι ὅμως εἰς τὰ ἐδικά μας αἰδήματα καὶ αντιλήψεις, δεν οὐκτὸρεν νὰ μην εἶναι πραγματικαὶ· ἐπειδὴ προσδιορίζενται πραγματικῶς ἐκεῖνο, διποὺ εἰς τὸν εαυτόν μας δοκιμάζομεν μὲ τὰς διαφόρες προσβολαῖς τοῦ αντικειμένων.

Β'. Λί συάθετοι ιδέαι τοῦτον, διπόταν προσδιορίζεταιν πράγματα, διποὺ πραγματικῶς ὑπάρχουν, οὐ πατῆρεν μίαν φοραν, καθὼς οἱ ιδέαι σὺντος αὐθρώπῳ, σὺντος

σύνδος δικήδρυς, μιᾶς πόλεως, σύνδος κάστρου, εἶναι πραγματικαί· ὅπόταν ὅμως παρασάννεν πράγματα, ὅποι ποτε δὲν εἰσάθησαν, καθὼς οὐδέα σύνδος ὄρυς Κρυστοῦ, σύνδος καταύρων, εἶναι χειραεικαί (ι).

Γ'. Λί σώθετοι ιδέαι τῷ ίδικῶν ὄντων μὲ τὸ νὰ εἶναι ἔργον τῷ ἐδίκτειον μας νοοῦς, δὲν ίμπορῷ νὰ μιᾶς εἶναι σύμφωνοι μὲ τὰ ἀρχέτυπά τις. Θέλων γάρ οὕμως χειραεικαί, καὶ μάλιστα τελείως ἀτοποί, ὅπόταν θέλησῃ τινάς καὶ ἐκλαβῇ εἰς αὐτάς, ιδέας ἀσυμβιβάσας, καθὼς ἐκεῖνος ὅπτε θέλει νὰ ἀνυοίσῃ κύκλου τεράγωνον. Θέλων νομιδῇ οὗμοίως χειραεικαὶ ὅπόταν ψόδος κάπω εἰς σύνα οὔνομα εἰόνωνται ιδέαι ἀνατίαι εἰς ἐκείνας, δηλαδὴ οὐδὲν οὐδὲντος προσδιώκετε, καθὼς ὅταν τινάς δῆλος αὐδείαν ίδετελειαί εκλαβῇ τινα εἰς τὰς κινδύνους δειλίαν, η τινὰ τάπων φυγία.

ΑΡΘΡΟΝ Δ'.

Περὶ ἀληθῶμ, ή Φαδῶμ.

Περὶ τινὸς ἀληθείας καὶ τὸ φεῦδος τῷ ιδεῶν καὶ τοινοῖσιν, οὐδαπέτει μάλιστα ὁ Λάκιος, ὅτι μόνον αἱ κείσεις, τὰτε εἴτε αἱ προτάσεις ίμπορῷ νὰ εἶναι πυρίως ἀληθεῖς, η Φεῦδεις, κατὰ τινὰ συμφωνίαν, η δηλωνίαν τῷ ιδεῶν, ὅπτε τὰς αἰκαρτίζαν· αἱ δὲ ιδέαι καὶ σύνοιαι θεωρήματα κάθε μία ξεχωριστά, καὶ καθ' εαυτῶν, εἰς μή τινὰ ἐκδοχὴν τῆς ἀληθείας, ὅπτε ἀνομά-

(ι) Λί χειραεικαὶ οὔνομάζονται προσέτι καὶ κατ' οὐπίσιαν ὄντας (Τεχν. τῆς ιοεῖν. Μέρ. 1. Κεφ. 2.)· ἀγκαλά καὶ μεσηκοὶ τῶν τὸν ὄρον τὸν ἐκλαμβάνειν γλυκωτέρον δῆλος ὅλα τὰ πράγματα, ὅπερ ἀφίσανται μόνον εἰς τὸν ιμέτερον ιστιν, καὶ δὲν ἕχει ἕκπος ήμενον καρμίαν ὑπαρξίαν, καθὼς εἴρει εὐ γένει ὅλα τὰ οὐπτά καὶ ηθικά ὄντα. (Μακαρ. Οὐπολογ. Κεφ. 2.)

64 Τμῆμ. Β'. Ιδέαι ή Εὔμοιαι.

μάσαντι λογική, δεν εἶναι κυρίως εἰπεῖν μήτε φύ-
δεῖς μήτε ἄλιθεῖς· εἰς δὲ τὴν μεταφυσικὴν ἐκδοχὴν
τῆς ἀλιθείας, καθ' οὗ εἶναι ἀλιθιόν κάθε πρᾶγ-
μα, ἐν ὅσῳ εἶναι ἐκεῖνο ὡπός εἶναι, εἶναι καὶ αὐτὰ
ἀλιθεῖς.

Μόλις τότο καὶ εἰς τὴν λογικὴν σύνοιαι ὄνομάζον-
ται ἀλιθεῖς, οὐδὲν τοῦτος καθ' ὅσον συμφωνεῖ, οὐδὲν
μὲν τὸ αρχέτυπό τος· καὶ τότο ὅχι διὰ ἄλλο θέσῃ
διὰ τὸν τυχικὸν πόταν τὰς αὐτοφέρη εἰς τὸ αρχέτυ-
πα, καίνει πάντοτε καὶ τὸ σιωπώμενον θέσῃ τῆς με-
ταξύ αὐτῶν, καὶ τοῦ αὐτικειμένων συμφωνίας, οὐδὲν
νίστας.

Πρῶτον λοιπὸν αἱ ἀπλαῖς σύνοιαι καὶ ιδέαι εἶναι ἀ-
λιθεῖς πάντοτε, ὅπόταν αὐτοφέρωνται εἰς τὸ ίδιο οὐ-
μῶν αἰδίματα καὶ αὐτιλίθεις. Αλιθεῖς εἶναι καὶ αἱ
ιδέαι τῆς σερεότητος καὶ τῆς ἐκτάσεως, αὐτοφερόμεναι εἰς
τὰς ποιότητας, τῷ αὐτικειμένων· ἐπειδὴ οὐ ἔκπασις,
καθὼς θέλομεν ίδιον ἄλλο, εἶναι οὐ σύσασις πολλῶν
μορίων οὐαριμένων ὅμοιος· καὶ σερεότης εἶναι οὐ ιδιότης, οὐ-
πός εἴχει τὰ σώματα νὰ κατέχουν σὺν δεδομένον διά-
τημα, εἰς ξέπον ὅπός νὰ μείνηται ημπορῆ κάνειται ἄλλο
νὰ τὸ καταλάβῃ εἰς τὸν αὐτὸν καιρόν· καὶ αὐτὰὶ αἱ
ποιότητες ύφίσανται ἀλιθινὰ εἰς τὰ σώματα· τῷ γρω-
μάτων ὅμοιος, τῷ χυμῶν, τῷ ἥχων, καὶ τῷ τοιχων,
γίρευνται φύδεῖς, ὅπόταν ηθελαν ψάσανται ὅτι δίει-
σκονται εἰς τὰ αὐτικειμένα ποιότητες ὅμοιαι μὲν αὐ-
ταῖς· ἐπειδὴ εἰς τὰ σώματα δεν εἶναι μήτε ὅμοιοι
μήτε αὐτοί, καθὼς εδείχαμεν σελ. 16.

Β'. Αἱ σώματα ιδέαι τῷ ζσιῶν οὐ θειλαμβαίνεν
ὅλας τὰς ποιότητας, ὅπος ἀλιθινὰ συσπάρχου εἰς
τὸ αὐτικειμένον, τῷ ὅποις τὸ ίνδαλμα θεισταίνει,
καὶ αὐτὰς μόνον θεμέχειν· οὐ δεν τὰς θειλαμβαίνεν
ὅλας, οὐ θειλαμβαίνεν ἐκείνας, ὅπος εἰς αὐτὸν δεν
ὑπάρχειν. Εἰς τὴν πρώτην θεισασιν εἶναι ἀλιθεῖς·
εἰς τὰς λοιπὰς δύω φύδεῖς· εἰς τὴν δευτέραν ὅμοιος
λέγονται φύδεῖς μόνον, ὅταν εἴτε διῆχνείται, ὅτι

εἰς τὸ αὐτικείμενον δὲ ύφίσανται πραγματικῶς ἄλλαι ποιότητες ἔξω δύτο ἐκείνας, ὅπερ ἀυτὸς ὑπέθεσεν εἰς αὐτό. Οὐ πόταν ὅμως ἀυτὸς δὲν ιξεύρῃ αὐτοῖς ύφίσανται ἄλλαι ποιότητες εἰς αὐτὸν, τότε λέγονται κυριώτεροι, ἐλειπτεῖς, ἀτελεῖς, μὴ ἀκειθεῖς. Παραδείγματος χάριν οὐδέποτε τῷ γενούσει θέλει εἶναι ἀληθῆς ὅποταν μοὶ εἰκονίζῃ σὺν μέστῳ βαρύτετον, ὡχρὸν (κίβυμον), λύσόμηνον, σφιρίλατον, τερεὸν, διχλυσόμηνον εἰς τὸ αὐτιμόνερον, κτ. Καὶ ἐλειπτεῖς, οὐ μὴ ἀκειθεῖς ὅποταν θελατεῖσθαι μερικὰς δύτο αὐτὰς τὰς ποιότητας, ἐπεδὴ αἱ λοιπαὶ αὐτοῦται· καὶ θελοῦσις ὅποταν οὐθελατεῖσθαι μερικὰς πῶς ἄλλας δὲν ἔχει, οὐ οὐθελατεῖσθαι εἰκείνας, ὅπερ δὲν ἔχει πραγματικῶς. Ότι εἶναι, φέρειπεν, ἐλαφρότερος δύτο τὸν ὑδράργυρον, λύεται εἰς τὸ αὐτιμόνερον, καὶ τὸ θελατηλίσια.

Γ'. Λί σωθετοι ιδέαι τῇδε οὐθελατεῖσθαι ὅντων ἐν ὅσῳ αὐταφέρονται εἰς τὸ αὐτοῖσμα τῇδε ιδεῶν, ὅπερ οὐκεῖς οἱ ιδιοὶ ἐκάμαμψι, εἶναι πάντοτε, καθὼς πλήρεις καὶ πραγματικαὶ, τὰ οὐκέτι ἀληθεῖς. Οὐ πόταν ὅμως αὐταφέρονται εἰς τὸ αὐτοῖσμα τῇδε ιδεῶν, ὅπερ οὐ κοινὴ γῆσις, καὶ μάλιστα οἱ Σοφοὶ διώεισαν νὰ σύωσται ὑπὸ κάτω εἰς τὸ συμανύσμενον σύδος ὅποιαδήποτε ὄρε, οὐδέποτε θέλει εἶναι ἀληθῆς, καὶ πλήρης, ὅπόταν ἀκερβῶς ἐφαρμόζῃ εἰς αὐτὸν τὸ αὐτοῖσμα· καὶ ἐλειπτεῖς ὅπόταν οὐθελατεῖσθαι αὐτοῖσμα δι' αὐγοῖσαν μερικαὶ δύτο τὰς αὐταγκαίας ιδέας τῷ διώεισμένῳ αὐτοῖσματος· καὶ θελοῦσις ὅπόταν δηλί τότε δόποκλείσιμη μερικὰς, οὐ προσθητικὴν ἐκείνας, ὅπερ δὲν αἴπησιν εἰς αὐτό. Αληθῆς καὶ πλήρης, θελατηλίσιμος χάριν, θέλει εἶναι οὐ σύνοια τῆς αὐδελατας, ὅπόταν θελεῖχη τὰς τέσαρας προειρημάτικες ιδέας· ἐλειπτεῖς ὅπόταν λείπῃ κάμμια δύτο αὐτὰς, καὶ θελοῦσις ὅπόταν οὐθελατεῖσθαι τινὰς πῶς οὐμπορεῖν νὰ δόποκλεισθῶν μερικαὶ, οὐ αὐτοῖς θελήσην νὰ θελατεῖσην κάμμια, ὅπερ δὲν αἴπησι· αὐτὸς νὰ νὰ δόποδισται τυφλὰ εἰς τὰς κινδυμάτις, καθεὶς γε

66 Τμῆμ. Β'. Ιδέαι ή Εμψοιαι.

τὰς οἰξετάζη, τὸ ὅποῖον αὐτὶ αἰδείας, εἴναι Θρασύ-
της. (ι)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΤΜΗ-

(ι) Πεεὶ ἀρχῆς ἴδεων καὶ ἐνοιῶν θέλοικην ὄμιλόσει ἀκειβέν-
τερον, καθὼς εἴπαμβος, εἰς τὴν Οἰτολογίαν. Εὐ ποστότῳ ὅμως
ηὔπορεῖ τινὰς νὰ ἴδῃ τὴν αὐτάλυστην, ὅπου ἔκαμπαν οἱ Λωκίος εἰς
τὸ ωὲν αὐτρωπίνας νοὸς Δοκίμιοντα, Βιβλ. Α'. καὶ Β'. καὶ οἱ Κον-
δυλλιάκες εἰς τὸ ωὲν ἀρχῆς τῇδε αὐτρωπίνων γνώστεων Δοκίμιοι, καὶ
εἰς τὴν ωὲν αὐτημάτων Πραγματείαν.

Πεεὶ τῇδε διαφόρων διασολῶν τῇδε ἴδεων ηὔπορεῖ οἱ φιλομαθῆς
νὰ συμβελεῖται, Λωκίς τὸ Φιλοσοφικὸν Δοκίμιον, Βιβλ. Β'., πή
Λογική, ἢ τὴν Τέχνην τὴν Νοεῖν, Μέρ. Α'. Αἰτινίς τὴν Γενετε-
σίαν, τὴν Λογικοεπικήν Τέχνην, Βιβλ. Β'. τὸν Μάκον, Λογικ.
Μέρ. Α'. τὸν Στορχούνας, Λογικ. Μέρ. Α'. τὸν Βαλδινότην ωὲν ὄρ-
θης παιδεῖας αὐτρωπίνας νοὸς, Βιβλ. Α'. τὸν Βονέτιον, καὶ απλῶς
ὅλας τὰς Λογικὰς Πραγματείας.